

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาหาความชุกของหญิงที่มีอาการข้อเข่าเสื่อม ในช่วงอายุ 50 – 60 ปี ที่อาศัยในพื้นที่ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อมในกลุ่มดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความชุกของผู้ที่มีอาการข้อเข่าเสื่อม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าขา, ช่วงการเคลื่อนไหวของข้อเข่า, ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อระยางค์ขา และระดับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อม

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อมของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความชุกของผู้ที่มีอาการข้อเข่าเสื่อม

ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน จากข้อมูลทางสถิติของสถานีอนามัยบ้านริมใต้ และสถานีอนามัยบ้านขอนตาลที่รับผิดชอบในการดูแลพื้นที่ทั้งหมด รายงานว่ามีประชากร เพศหญิง อายุ 50 – 60 ปี จำนวน 880 คน ในการศึกษาครั้งนี้ทำการสำรวจประชากรเพศหญิงในช่วงอายุ 50 – 60 ปี จำนวน 7 หมู่บ้าน พบว่ามีประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จริงจำนวน 287 คน ส่วนจำนวนประชากรที่เหลืออีก 593 คน จากการสำรวจพบว่ามิมีรายชื่อในสำเนาทะเบียนบ้านแต่มีการย้ายถิ่นไปทำงาน หรืออาศัยอยู่ต่างอำเภอและต่างจังหวัด จากการคัดกรองผู้ที่มีอาการข้อเข่าเสื่อมด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับการเกิดภาวะข้อเข่าเสื่อม พบจำนวนผู้ที่มีอาการข้อเข่าเสื่อมจำนวน 99 คน ซึ่งคิดเป็นความชุกของการเกิดข้อเข่าเสื่อมของหญิงอายุ 50 – 60 ปี ในพื้นที่ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เท่ากับร้อยละ 34.49

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงอายุ 50 - 60 ปี ที่มีอาการข้อเข่าเสื่อมจากการคัดกรองด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับการเกิดภาวะข้อเข่าเสื่อมทั้งหมดจำนวน 99 คน และมีผู้เข้าร่วมการศึกษารั้งนี้จำนวน 84 คน (คิดเป็นร้อยละ 84.84) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างบางส่วนต้องเดินทางไปต่างพื้นที่ และส่วนที่เหลือติดภารกิจต้องทำงานประกอบอาชีพจึงทำให้ไม่สะดวกในการเข้าร่วมการศึกษารั้งนี้ ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 84 คน ผลการศึกษาได้จำแนกตามอายุ, ดัชนีมวลกาย, อาชีพ, ระยะเวลาที่มีอาการปวดเข่า และระยะเวลาที่ประจำเดือนหมด ดังตารางที่ 1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ, ดัชนีมวลกาย, อาชีพ, ระยะเวลาที่มีอาการปวดเข่า และระยะเวลาที่ประจำเดือนหมด (n = 84)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (55.18±3.14 ปี)		
50 – 55 ปี	44	52.4
56 – 60 ปี	40	47.6
ดัชนีมวลกาย(25.33±3.67 กิโลกรัม/เมตร²)		
ผอม (BMI ≤ 18.9)	2	2.4
ปกติ (BMI = 19 – 24.9)	49	58.3
น้ำหนักเกิน (BMI = 25 – 29.9)	30	35.7
อ้วน (BMI ≥ 30)	3	3.6
อาชีพ		
ไม่ได้ทำงาน	7	8.3
ทำไร่ ทำสวน ทำนา	10	11.9
รับจ้างทั่วไป	23	27.4
ทำงานสำนักงาน	1	1.2
ทำงานบ้าน แม่บ้าน	27	32.1
ค้าขาย	16	19.0
ระยะเวลาที่มีอาการปวดเข่า (3.43±2.54 ปี)		
1 – 3 ปี	56	66.7
4 – 6 ปี	19	22.6
7 – 10 ปี	9	10.7
ระยะเวลาที่ประจำเดือนหมด (5.50±5.44 ปี)		
ยังไม่หมด	11	13.1
1 – 5 ปี	45	53.6
6 – 10 ปี	18	21.4
11 – 15 ปี	5	6.0
16 – 20 ปี	3	3.6
มากกว่า 20 ปี	2	2.4

จากตารางที่ 1 การศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง อายุ 50 – 60 ปี จำนวน 84 คน มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 55.18 ± 3.14 ปี โดยมีดัชนีมวลกายเฉลี่ย เท่ากับ 25.33 ± 3.67 กิโลกรัม/ เมตร² การประกอบอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 32.1, รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 27.4, ค้าขาย ร้อยละ 19.0, ทำสวน ทำไร่ ทำนา ร้อยละ 11.9 ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีระยะเวลาของการมีอาการปวดเข่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.43 ± 2.54 ปี มีระยะเวลาที่ประจำเดือนหมดเฉลี่ย เท่ากับ 5.50 ± 5.44 ปี

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าขา, ช่วงการเคลื่อนไหวของข้อเข่า, ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อระยางค์ขา และระดับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อม

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าขา, ช่วงการเคลื่อนไหวของข้อเข่า และ ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อระยางค์ขา (n = 84)

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าขา (กิโลกรัม)	9.36	2.27
ช่วงการเคลื่อนไหวของข้อเข่า (องศา)	126.89	9.82
ช่วงการเคลื่อนไหวของข้อเข่า (องศา)	0.38	1.27
ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อระยางค์ขา (เซนติเมตร)	7.20	3.75

จากตารางที่ 2 รายงานถึงตัวแปรที่ทำการประเมิน คือ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.36 ± 2.27 กิโลกรัม มีช่วงการเคลื่อนไหวของข้อเข่าเฉลี่ยเท่ากับ 126.89 ± 9.82 องศา ช่วงการเคลื่อนไหวของข้อเข่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.38 ± 1.27 องศา และความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อระยางค์ขาเฉลี่ย เท่ากับ 7.20 ± 3.75 เซนติเมตร

ตารางที่ 3 ระดับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อม (WOMAC) (n = 84)

ระดับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อม (WOMAC score)	64.90	33.77
• ระดับอาการปวดข้อเข่า	13.82	7.22
• ระดับอาการข้อเข่าฝืดแข็ง	4.85	3.83
• ระดับความสามารถในการเคลื่อนไหวข้อเข่าขณะทำกิจกรรม	46.24	24.78

จากตารางที่ 3 แสดงถึงระดับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อมของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 84 คน พบว่ามีระดับความรุนแรง เท่ากับ 64.90 ± 33.77 จากคะแนนทั้งหมด 240 คะแนน และเมื่อแยกการประเมินระดับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อมเป็น 3 ส่วน ตามแบบสอบถามได้แก่ อาการปวดข้อเข่า, อาการข้อเข่าฝืดแข็ง และความสามารถในการเคลื่อนไหวข้อเข่าขณะทำกิจกรรม จากผลการศึกษา พบว่า อาการปวดข้อเข่า เท่ากับ 13.82 ± 7.22 จากคะแนนทั้งหมด 50 คะแนน, อาการข้อเข่าฝืดแข็ง เท่ากับ 4.85 ± 3.83 จากคะแนนทั้งหมด 20 คะแนน และระดับความสามารถเคลื่อนไหวข้อเข่าขณะทำกิจกรรม เท่ากับ 46.24 ± 24.78 จากคะแนนทั้งหมด 170 คะแนน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อมของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อม (WOMAC) (n = 84)

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าความสัมพันธ์ (r)	ระดับนัยสำคัญ (p)
อายุ	0.155	0.080
ดัชนีมวลกาย	0.155	0.079
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าขา	-0.084	0.225
ช่วงการเคลื่อนไหวของกรงข้อเข่า	-0.238	0.015*
ช่วงการเคลื่อนไหวของการเหยียดเข่า	0.156	0.078
ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อเอยางค์ขา	-0.102	0.179

ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Pearson Correlation Coefficient พบว่าช่วงการเคลื่อนไหวของกรงข้อเข่ามีความสัมพันธ์แบบแปรผกผันกับความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.238, p = 0.015$) กล่าวคือ ผู้ที่มีความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อมมากจะมีช่วงการเคลื่อนไหวของกรงข้อเข่าลดลง

แบบสอบถามเพื่อประเมินความรุนแรงของอาการข้อเข่าเสื่อมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน คือ อาการปวดเข่า, อาการข้อเข่าฝืดแข็ง และความสามารถในการเคลื่อนไหวข้อเข่าขณะทำกิจกรรม ดังนั้นในการวิเคราะห์ผลการศึกษานี้ได้ทำการหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการปวดเข่า, อาการข้อเข่าฝืดแข็ง และความสามารถในการเคลื่อนไหวข้อเข่าขณะทำกิจกรรม ดังแสดงในตารางที่ 4.1 – 4.3

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการปวด (n = 84)

ตัวแปรที่ศึกษา (n=84)	ค่าความสัมพันธ์ (r)	ระดับนัยสำคัญ (p)
อายุ	0.114	0.152
ดัชนีมวลกาย	0.153	0.082
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าขา	-0.128	0.123
ช่วงการเคลื่อนไหวของการงอเข่า	-0.291	0.004*
ช่วงการเคลื่อนไหวของการเหยียดเข่า	0.279	0.005*
ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อเอย่างค์ขา	-0.209	0.028*

จากผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Pearson Correlation Coefficient พบว่าในจำนวนตัวแปรที่สนใจศึกษาทั้งสิ้น 6 ตัวแปร (ตารางที่ 4.1) พบว่ามี 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ช่วงการเคลื่อนไหวในการงอเข่ามีความสัมพันธ์แบบแปรผกผันกับอาการปวดเข่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.291, p = 0.004$) กล่าวคือ ผู้ที่มีอาการปวดเข่ามากจะมีช่วงการเคลื่อนไหวของการงอเข่าลดลง, ช่วงการเคลื่อนไหวของการเหยียดเข่ามีความสัมพันธ์แบบแปรผันตรงกับอาการปวดเข่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.279, p = 0.005$) คือ ผู้ที่มีช่วงการเคลื่อนไหวของการเหยียดเข่าได้ไม่สุดช่วงการเคลื่อนไหวมากจะทำให้มีอาการปวดเข่ามาก และความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อเอย่างค์ขามีความสัมพันธ์แบบแปรผกผันกับระดับอาการปวดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.209, p = 0.028$) กล่าวคือ ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อเอย่างค์ขาที่น้อยจะทำให้มีอาการปวดเข่ามากขึ้น

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการข้อเข่าฝืดแข็ง (n = 84)

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าความสัมพันธ์ (r)	ระดับนัยสำคัญ (p)
อายุ	0.127	0.126
ดัชนีมวลกาย	0.067	0.272
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าขา	-0.004	0.486
ช่วงการเคลื่อนไหวของการงอเข่า	-0.172	0.059
ช่วงการเคลื่อนไหวของการเหยียดเข่า	0.206	0.030*
ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อเอย่างค์ขา	0.102	0.456

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Pearson Correlation Coefficient พบว่าในจำนวนตัวแปรที่สนใจศึกษาทั้งสิ้น 6 ตัวแปร มีเพียงช่วงการเคลื่อนไหวของการเหยียดเข้ามีความสัมพันธ์แบบแปรผันตรงกับอาการข้อเข่าฝืดแข็งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.206$, $p = 0.030$) กล่าวคือ ผู้ที่มีช่วงการเคลื่อนไหวของการเหยียดเข้าได้ไม่สุดช่วงการเคลื่อนไหวมากจะทำให้มีอาการข้อเข่าฝืดแข็งมาก

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเคลื่อนไหวข้อเข่าขณะทำกิจกรรม ($n = 84$)

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าความสัมพันธ์ (r)	ระดับนัยสำคัญ (p)
อายุ	0.159	0.075
ดัชนีมวลกาย	0.157	0.077
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าขา	-0.076	0.245
ช่วงการเคลื่อนไหวของการงอเข้า	-0.213	0.026*
ช่วงการเคลื่อนไหวของการเหยียดเข้า	0.100	0.183
ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อเอย่างค์ขา	-0.080	0.236

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Pearson Correlation Coefficient พบว่าในตัวแปรที่สนใจศึกษาทั้งสิ้น 6 ตัวแปร มีเพียงช่วงการเคลื่อนไหวของการงอเข้ามีความสัมพันธ์แบบแปรผกผันกับความสามารถในการเคลื่อนไหวข้อเข่าขณะทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.213$, $p = 0.026$) กล่าวคือ ผู้ที่มีช่วงการเคลื่อนไหวของการงอเข้าน้อยจะทำให้มีความยากลำบากในการเคลื่อนไหวของข้อเข่าขณะทำกิจกรรมมาก